

23. Court officially declares Bitcoin a real currency [Internet Resource]. – Mode to access : <http://rt.com/usa/bitcoin-sec-shavers-texas-231/>
24. Достов В.Л. Рынок криптовалют: риски и возможности для кредитных организаций / В.Л. Достов, П.М. Шуст // Расчеты и операционная работа в коммерческом банке. – 2014. – № 1. – С. 36–47.
25. О национальной платежной системе : Федеральный Закон РФ от 27.06.2011 № 161-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_115625/
26. О валютном регулировании и валютном контроле : Федеральный Закон РФ от 10.12.2003 № 173-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_45458/
27. Владимирова П.М. К вопросу о легализации доходов, полученных преступным путем, посредством использования виртуальной валюты / П.М. Владимирова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-legalizatsii-dohodov-poluchennyh-prestupnym-putem-posredstvom-ispolzovaniya-virtualnoy-valyuty>
28. Куприянов Д.П. Актуальные проблем правового регулирования криптовалют на примере Bitcoin / Д.П. Куприянов, Н.П. Варфоломеева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://uni.samsu.ru/stud_45/stud45_thesis3.pdf
29. Чунарев О.П. Бзнес на биткойнах: миф и реальность / О.П. Чунарев // Корпоративный юрист. – 2015. – № 6. – С. 49–52.
30. Ломовцев Д.А. Сравнительная характеристика правового регулирования биткойна в разных странах / Д.А. Ломовцев // Право и современные государства. – 2014. – № 4. – С. 5–9.
31. Овсиенко С. Электронные деньги: перспективы использования [Электронный ресурс] / С. Овсиенко. – Режим доступа : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=70690>
32. Галова А. Проблемы настоящего и будущего современных денег / А. Галова // Банкаўскі веснік. – 2014. – № 1. – С. 28–32.
33. Туманов Д.В. Развитие информационного общества, роль в воспроизводственном процессе // Многоуровневое общественное воспроизводство: вопросы теории и практики. – 2013. – № 5. – С. 291–300.
34. Антология экономической классики : в 2-х т. / сост. И.А. Столяров. – М. : Эконом, 1993. – 474 с.
35. Лскавян Д.Н. Биткойн – частная криптовалюта или платежное средство посткапиталистической системы глобального мира / Д.Н. Лскавян, А.В. Федоров // Economics. – 2014. – № 1. – Т. 1. – С. 46–50.
36. Сейтим Айганим Е. Использование криптовалют как альтернативное решение проблем мировой валютной системы / Сейтим Айганим Е. // Проблемы экономики. – 2014. – № 2. – С. 50–55.
37. Новости и события сети Bitcoin [Электронный ресурс]. – Режим доступа : URL: <http://bitcoin-info.net/>

УДК 342.518

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

CERTAIN ASPECTS OF THE SUBJECTS FORMATION OF FISCAL POLICY OF UKRAINE

Ракул О.В.,
к.ю.н., здобувач кафедри адміністративного права та процесу
Національна академія внутрішніх справ

У статті розглянуто особливості діяльності окремих суб'єктів формування фінансової політики України: Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та Міністерства фінансів України. Доведена цілісність системи відповідних органів і посадових осіб, обумовлена низкою взаємодіючих прав та обов'язків у сфері формування політики державних доходів та політики державних витрат.

Ключові слова: фінансова політика держави, державні доходи, державні витрати, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України, Міністерство фінансів України.

В статье рассмотрены особенности деятельности отдельных субъектов формирования фискальной политики Украины: Верховной Рады Украины, Президента Украины, Кабинета Министров Украины и Министерства финансов Украины. Доказана целостность системы соответствующих органов и должностных лиц, обусловленная рядом взаимокорреспондирующих прав и обязанностей в сфере формирования политики государственных доходов и политики государственных расходов.

Ключевые слова: фискальная политика государства, государственные доходы, государственные расходы, Верховная Рада Украины, Кабинет Министров Украины, Президент Украины, Министерство финансов Украины.

Formation of fiscal policy is to identify ways, terms and volume and formation of public revenues, and also amounts, terms and structure of public expenditure. Subjects of fiscal policy formation are coherent (inseparable) system of relevant authorities and officials united by a number of alternate pair of rights and responsibilities in the policy of public revenues and public policies of expenditure.

The most active subject of fiscal policy formation is Verkhovna Rada of Ukraine that carries the main burden in the indicated process. Its exclusive power and authority concerning legislative authority of fiscal policy are defined in the Constitution of Ukraine. It is responsible fiscal policy to meet the needs of the state in view of the available resources. Verkhovna Rada of Ukraine is on the top step of fiscal policy formation in Ukraine and this activity is based on the draft Law of Ukraine «On State Budget in ... year» and budget policy guidelines offered by the Cabinet of Ministers of Ukraine that is the next step of the process of fiscal policy formation in Ukraine.

Next subject that is directly involved in fiscal policy formation is the Ministry of Finance of Ukraine, one of the main tasks of which is determined by «ensuring the formation and implementation of public financial and budgetary policy». It receives budget requests from the main spreader of public funds for the next budget period, which contains offers on appropriate grounds on budgetary funds needed for their activities. Based on the received information the Minister of Finance of Ukraine decides to put budget requests in the draft of State Budget of Ukraine.

In the fiscal policy formation the body of legislative and the executive power and the President of Ukraine are directly involved. Organic combining of efforts of determined subjects in the formation of effective fiscal policy ensures the successful development of a sovereign state Ukraine.

Key words: fiscal policy, public revenues, public expenditure, Verkhovna Rada of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, President of Ukraine, Ministry of Finance of Ukraine.

Визначальною стадією фіскальної політики держави є стадія її формування. Відповідно до тлумачних словників поняття «формуваги» означає «надавати певну форму, завершеність» [1] будь-чому. Формування фіскальної політики полягає у визначенні шляхів, строків та обсягів формування державних доходів, а також обсягів, строків та структури державних витрат. При формуванні загальних підходів до формування фіскальної політики обов'язкове оптимальне використання мультиплікаційних ефектів державних витрат та податків з метою забезпечення бажаного приросту реального ВВП [2, с. 32].

У сучасних умовах при формуванні фіскальної політики необхідно враховувати не лише базові закони макроекономіки, але й приймати до уваги причини трансформаційних змін, які відбуваються у цей період часу у суспільстві та визначати пріоритети фіскальної політики на певному етапі розвитку суспільства. При цьому, як зазначають у наукових виданнях, для України складність вибору і дотримання єдиного вектора фіскальної політики зумовлена необхідністю враховувати рекомендації Світового банку та МВФ, фахівці яких дають рекомендації з урахуванням досвіду економічно розвинених країн, без уваги до специфіки становлення і розвитку української державності.

На теперішній час існує певна система суб'єктів, до компетенції яких належать окремі дії з формування фіскальної політики держави. Суб'єкти формування фіскальної політики держави становлять цілісну (нерозривну) систему відповідних органів і посадових осіб, які поєднані між собою низкою взаємореспондуючих прав та обов'язків у сфері формування політики державних доходів та політики державних витрат. Окремим аспектам діяльності зазначених суб'єктів у своїх роботах приділяли увагу вітчизняні науковці, зокрема Д. А. Бекерська, А. І. Берлач, Л. К. Воронова, Н. В. Воротіна, О. П. Германець, О. В. Горун, Е. С. Дмитренко, О. О. Дмитрик, І. Б. Заверуха, О. Б. Заверуха, А. Й. Іванський, Н. К. Ісаєва, С. Т. Кадьякаленко, Л. М. Касьяненко, А. Т. Ковальчук, І. С. Криницький, О. А. Кузьменко, М. П. Кучерявенко, О. А. Лукашев, О. О. Майданник, Л. П. Маслій, А. О. Монаєнко, О. А. Музика-Стефанчук, А. А. Нечай, С. О. Ніщима, О. П. Орлюк, П. С. Пацурківський, М. О. Перепелиця, Н. Ю. Пришва, Т. О. Проценко, Л. А. Савченко, О. О. Семчик, Н. В. Сидорова, А. І. Сирота, О. В. Солдатенко, Р. А. Усенко, Л. К. Царьова, А. М. Цветков, А. М. Чвалюк, В. Д. Чернадчук, Н. Я. Якимчук та інші. Проте особливості їх діяльності у сучасних умовах висвітлені недостатньо.

Метою статті є з'ясування суб'єктного складу формування фіскальної політики України, визначення його недоліків та переваг у сучасних умовах.

Необхідно зазначити, що фіскальна політика держави так би мовити оперативного характеру (на поточний рік) відображена у Законі «Про державний бюджет на ... рік», а перспективного характеру (довгострокового характеру) – в Основних напрямках бюджетної політики на наступний бюджетний період, які розробляються та затверджуються у поточному періоді на наступний бюджетний період. При цьому розроблення Закону «Про державний бюджет на ... рік» відбувається з урахуванням положень зазначених напрямів. Такий висновок ґрунтується на аналізі змісту основних положень, які регулюються Законом про Державний бюджет, зокрема: загальні суми доходів, видатків та кредитування державного бюджету; граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) державного бюджету, державного і гарантованого державою боргу; доходи державного бюджету за бюджетною класифікацією; фінансування державного бюджету за бюджетною класифікацією; бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів; перелік кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів тощо.

Виходячи зі змісту ст. 33 БК України, в Основних напрямках бюджетної політики на наступний бюджетний період відображується інформація про граничний обсяг дефіциту (профіциту) державного бюджету, частку прогнозного річного обсягу ВВП, що перерозподіляється через зведений бюджет України, граничний обсяг державного боргу і граничний обсяг надання державних гарантій, встановлення розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та рівня його забезпечення, загальний обсяг державних капітальних вкладень на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів із зазначенням пріоритетних напрямів таких капітальних вкладень, пріоритетні завдання податкової політики, структуру державного боргу, обґрунтування питомої ваги обсягу міжбюджетних трансфертів у видатках державного бюджету та коефіцієнта вирівнювання для місцевих бюджетів, перелік головних розпорядників коштів державного бюджету тощо.

Аналіз нормативно-правового підґрунтя формування фіскальної політики України дозволив узагальнено відобразити ієрархічну побудову зазначених суб'єктів (Рис. 1).

Найбільш активним суб'єктом формування фіскальної політики держави є Верховна Рада України, яка несе основне навантаження у зазначеному процесі. Виключно повноваження Верховної Ради України щодо законодавчого закріплення фіскальної політики держави визначені в Основному Законі України. Так, у ст. 85 Конституції України (далі – КУ) закріплено повноваження Верховної Ради України щодо затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього (п. 4 ст. 85 КУ) та затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України (п. 14 ст. 85 КУ). Верховна Рада України відповідальна за те, щоб фіскальна політика відповідала потребам держави з огляду на наявні ресурси.

При цьому слід наголосити, що Верховна Рада України відповідальна не лише за формування фіскальної політики оперативного характеру, але й за її стратегічні напрями з урахуванням прогнозних показників на наступні два роки, які слідує за плановим. Формуючи фіскальну політику держави шляхом прийняття відповідних Законів та інших нормативно-правових актів Верховна Рада України визначає найбільш оптимальні джерела державних доходів, обсяги запланованих надходжень, окреслює напрями державних витрат та визначає їх важливість та першочерговість у забезпеченні інтересів суспільства.

Верховна Рада України у сфері формування фіскальної політики держави відповідальна за:

- визначення загальних принципів організації та функціонування бюджетної системи України, основ бюджетного процесу та міжбюджетних відносин;
- визначення засад складання та розгляду проекту бюджету, затвердження та виконання бюджету, затвердження звітів про виконання бюджетів та здійснення контролю за їх виконанням;
- визначення засад формування доходів та здійснення видатків бюджету України;
- визначення видів, порядку обрахування та сплати податків;
- визначення порядку та умов надання міжбюджетних трансфертів з державного бюджету;
- визначення бюджетної класифікації та загального порядку її застосування тощо.

Верховна Рада України знаходиться, так би мовити, на верхній сходинці формування фіскальної політики України і у цій діяльності спирається на проекти Закону України «Про Державний бюджет на ... рік» та Основні напрями бюджетної політики, які подаються до неї Кабінетом Мі-

ністрів України. Тому на наступній сесії процесу формування фіскальної політики України перебуває Кабінет Міністрів України, який, відповідно до ч. 2 ст. 96 та п. 6 ст. 110 КУ, є спеціальним суб'єктом виключної законодавчої ініціативи щодо проекту Державного бюджету України. Крім того, одним із завдань, виконання яких покладене на Кабінет Міністрів України, є забезпечення проведення бюджетної, фінансової, ... інвестиційної, у тому числі ... податкової політики (ст. 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України») [3]. Виконання зазначених завдань Кабінетом Міністрів України можливе завдяки реалізації повноважень у сфері економіки та фінансів, зокрема:

- забезпечення проведення державної фінансової та податкової політики, сприяння стабільності грошової одиниці України;
- розроблення проектів законів про Державний бюджет України та про внесення змін до Державного бюджету України;
- обслуговування державного боргу України, прийняття рішень про випуск облігацій державних внутрішніх та зовнішніх позик;
- організація та забезпечення здійснення митної справи;
- участь у складанні платіжного балансу України, забезпечення раціонального використання державних валютних коштів тощо [3].

Відповідно до покладених на нього повноважень Кабінет Міністрів України розглядає та схвалює проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період, підготовлений Міністерством фінансів України, а також складає проект закону про Державний бюджет України, які подає на розгляд до Верховної Ради України. При цьому підлягають врахуванню усі довгострокові програми, реалізація яких фінансується державою, прогнозні показники, розраховані Національним

банком України та Міністерством фінансів України, а також особливості соціально-економічного розвитку країни та об'єктивні потреби суспільства.

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, який розробляє проект закону про Державний бюджет України на наступний рік і подає його до Верховної Ради України, що безпосередньо підтверджено у Рішенні Конституційного Суду України від 25 січня 2012 року у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України. Він має виключне право законодавчої ініціативи у проекті закону про Державний бюджет України.

Крім складання проектів Основних напрямів бюджетної політики та Закону України «Про Державний бюджет на ... рік» до повноважень Кабінету Міністрів України у сфері формування фіскальної політики держави відносяться ухвалення рішення про випуск облігацій державних внутрішніх та зовнішніх позик, державних грошово-речових лотерей, регулювання порядку та розмірів соціальних виплат та допомоги, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України тощо.

Зважаючи на роль Кабінету Міністрів України у формуванні фіскальної політики держави, слід погодитись, що часта ротація його складу змушує кожен новий уряд провадити більш «щедру» фіскальну політику, аніж його попередники, що вимагає мобілізації додаткового обсягу податкових надходжень, що обумовлює переорієнтацію її

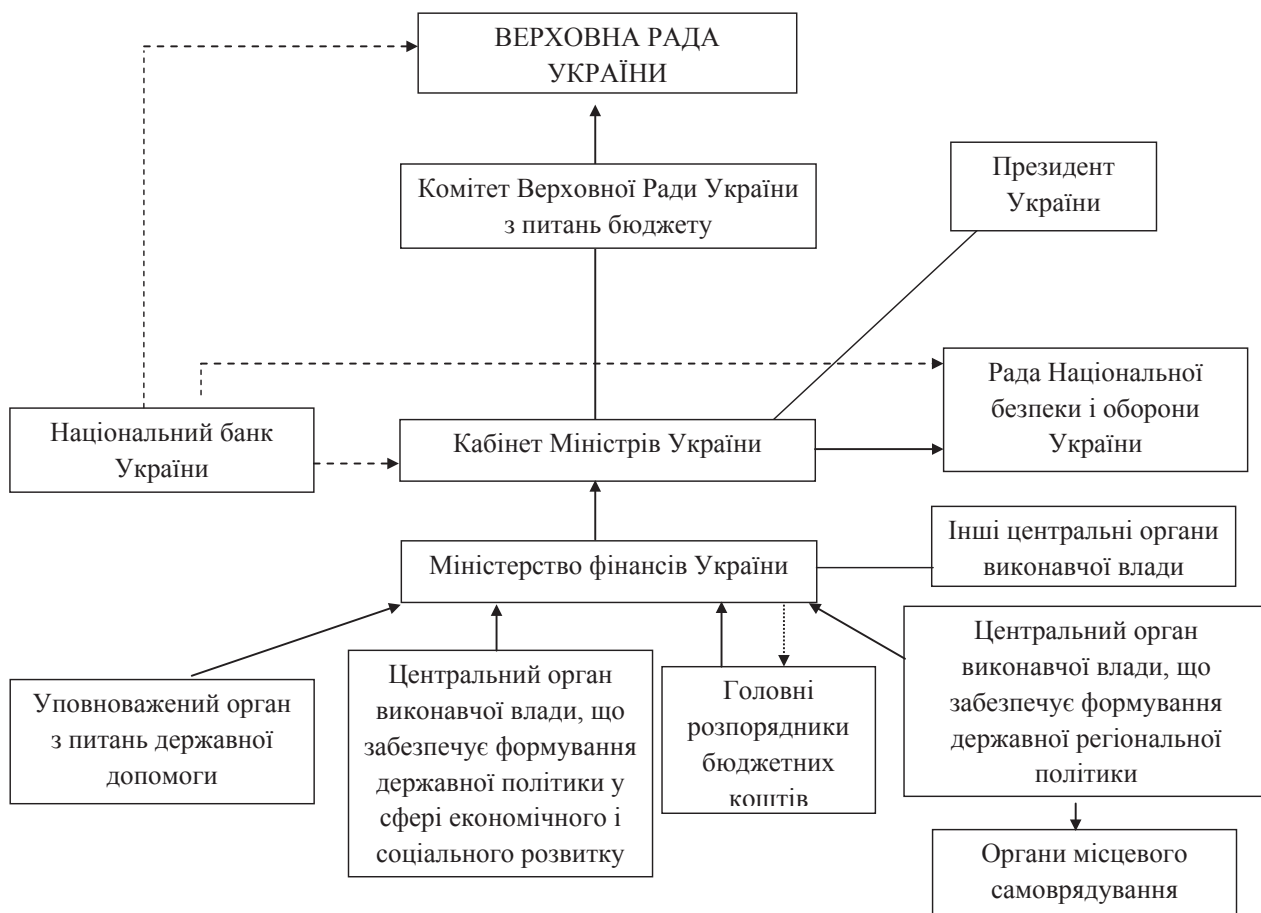

Рис. 1. Суб'єкти формування фіскальної політики України

пріоритетів у бік різкого збільшення розриву між динамічною доходів бюджету та податкових надходжень, з одного боку, та темпами зростання ВВП – з іншого [4, с. 9].

На формування Кабінетом Міністрів України фінансової політики України безпосередньо впливає ще один суб'єкт досліджуваного процесу – Президент України, хоча його компетенцію у зазначеній сфері не було прямо зафіксовано в Основному законі. При цьому у минулі роки повноваження Президента України у формуванні фінансової політики держави були значно ширші за сучасні. Так, у 2004-2006 роках він впливав на процес формування фінансової політики держави шляхом утворення робочих груп з розроблення додаткових заходів щодо недопущення криміналізації і зловживань у бюджетній сфері, профільних комісій, ухвалення нормативних актів, але така правова практика в наступних бюджетних періодах розвитку не отримала [5, с. 12]. Сьогодні однією з форм участі Президента України у формуванні фінансової політики держави є так зване «бюджетне послання» – щорічне послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України (далі – Послання), у якому визначені пріоритети бюджетної політики. Зокрема, у Посланні 2015 року Президент України наголосив на таких пріоритетних напрямках фінансової політики держави на 2016 рік, як збільшення видатків на оборону, збереження єдиного податку для малого та середнього бізнесу, запровадження стимулюючої складової податків, індексації зарплат і пенсій тощо [6]. Саме ґрунтуючись на пріоритетах бюджетної політики, окреслених у Посланні, Міністерство фінансів України спільно з іншими центральними органами виконавчої влади розробляє проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період, що фактично є генеральною лінією формування фінансової політики держави, на підставі якої у подальшому відбувається деталізація її кожного окремого напрямку. Зазначене призвело до того, що щорічне послання Президента України отримало статус базового та єдиного документа стратегічного планування у сфері економічного та соціального розвитку [7] країни, а, отже, формування її фінансової політики. Водночас, ми погоджуємось із тими науковцями, які доводять певну некоректність такого підходу [8] та наголошують на потребі його вдосконалення [10, с. 23]. Справа у тому, що складно, спираючись на текст Послання, визначити конкретний перелік пріоритетних напрямів фінансової політики та розробити Закон України «Про державний бюджет України» (на відповідний рік), у якому сформулювати фінансову політику держави найбільш оптимально для життєдіяльності країни.

Роль Президента України у формуванні фінансової політики держави не обмежується лише проголошенням Послання. У разі незгоди із затвердженням Верховною Радою України державним бюджетом на відповідний рік глава держави наділений повноваженнями застосувати право вето щодо закону про Державний бюджет України [11]. У цьому випадку Президент України формулює вмотивовані пропозиції, які передбачають зміни бюджетних показників (п. 3 ст. 39 БК України), та повертає зазначений

Закон до Верховної Ради України для повторного розгляду. Крім перерахованого, Президент України у частині формування фінансової політики держави має право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України; має право вводити в дію рішення Ради національної безпеки та оборони України, які містять доручення Кабінетові Міністрів України стосовно закону про Державний бюджет України тощо.

Ще одним суб'єктом, який бере безпосередню участь у формуванні фінансової політики держави є Міністерство фінансів України, одним із основних завдань якого визначено «забезпечення формування та реалізація державної фінансової та бюджетної політики» [12]. Відповідно до покладених на нього завдань Міністерство фінансів України:

- здійснює нормативно-правове регулювання у фінансовій, бюджетній, податковій, митній сферах, у сфері адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- складає та уточнює прогноз Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетних періоди;
- визначає основні організаційно-методичні засади бюджетного планування, які використовуються для підготовки бюджетних запитів і розроблення проекту Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетних періоди, загальний рівень доходів, видатків і кредитування бюджету, дає оцінку обсягу фінансування бюджету для складення проекту Державного бюджету України та індикативних прогнозних показників Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетних періоди;
- розробляє разом з іншими центральними органами виконавчої влади проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період;
- розробляє проект закону про Державний бюджет України на відповідний рік та готує відповідні матеріали, що додаються до нього тощо.

Міністерство фінансів України одержує від головних розпорядників бюджетних коштів бюджетні запити на наступний бюджетний період, у яких містяться пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для їх діяльності (ст. 1 БК України). Міністерство фінансів аналізує запити на предмет відповідності мети та пріоритетності у фінансовій політиці держави, узагальнює їх. На підставі одержаної інформації Міністр фінансів України приймає рішення про включення бюджетних запитів до проекту Державного бюджету України. Після складання проекту Державного бюджету України він подається на розгляд до Кабінету Міністрів України.

Таким чином, у формуванні фінансової політики держави безпосередню участь приймають як орган законодавчої влади, так і органи виконавчої влади та Президент України. І лише органічне поєднання зусиль усіх з визначених суб'єктів у формуванні ефективної фінансової політики гарантує розвиток успішної суверенної держави – Україна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М., 1996. – 928 с.
2. Бантон В.Д. Фінансова політика та механізм її реалізації / В. Д. Бантон, В. І. Тарангул // Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – № 21. – С. 30–35.
3. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-18/print1456472658930394>
4. Пріоритети реформування податкової політики України : як перейти від фіскалізму до стимулювання ділової активності? : [аналіт. доп.] / За ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІС, 2010. – 80 с.
5. Чвалюк А. М. Правові основи формування Державного бюджету України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А. М. Чвалюк. – Дніпропетровськ, 2009. – 20 с.
6. Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/shorichne-poslannya-prezidenta-ukrayini-do-verhovnoyi-radi-u-35412>

7. Конончук С. «Сильний» президент. Ще сильніший / С. Конончук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravda.com.ua/articles/2012/05/21/6964926/view_print/
8. Жебрівський П. Навіть бюджетний комітет не все бачить / П. Жебрівський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/publications/2012/05/27/324791/view_print/
9. Послання Президента не варто робити основою для проекту бюджету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php/files/category_journal/expert.php?news_id=3509
10. Берназюк Я. Повноваження Президента України в бюджетному процесі / Я. Берназюк // Публічне право. – 2014. – № 1 (13). – С. 19–27.
11. Про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням Кабінету Міністрів України щодо офіційного тлумачення положення пункту 30 частини першої статті 106 Конституції України від 30 травня 2007 року № 26 : Ухвала Конституційного Суду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/v026u710-07>
12. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 375 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-p/paran8#n8>

УДК 351.74

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

AS PROTECTION OF INFORMATION SECURITY FACILITY SECURITY IN THE ACTIVITIES OF THE POLICE

Руколайніна І.С.,
к.ю.н, доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності ОВС
Харківський національний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена захисту інформаційної безпеки як об'єкта забезпечення в діяльності поліції, виявленню факторів, які спричиняють негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації в поліції. Надано визначення терміну «комп'ютерна безпека» як еквівалента або заміника «інформаційної безпеки».

Ключові слова: інформація, інформаційна безпека, захист інформації, інформаційна система, суб'єкт інформаційних відносин, комп'ютерна безпека.

Статья посвящена защите информационной безопасности как объекта обеспечения в деятельности полиции, выявлению факторов, которые создают негативное информационное влияние, негативные последствия использования информационных технологий, несанкционированное распространение, использование и нарушение целостности, конфиденциальности и доступности информации. Дано определение термина «компьютерная безопасность» как эквивалента или заменителя «информационной безопасности».

Ключевые слова: информация, информационная безопасность, защита информации, информационная система, субъект информационных отношений, компьютерная безопасность.

The article is devoted to the protection of information security as the security object in relation to policing, to identify factors that have negative information impact; negative consequences of using information technologies; unauthorized rospace, use, and violation of the integrity, confidentiality and availability of information to the police, we give a definition of the term «computer security» as an equivalent or substitute for «information security». The notion of «information» today is used very widely and versatile. It is difficult to find such a field of knowledge where it has not been used. Huge information flows literally overwhelm people. The volume of scientific knowledge, according to experts, doubling every five years. Information – information about people, objects, facts, events, phenomena and processes regardless the form of presentation.

Key words: information, information security, information protection, information system, subject of information relations, computer security.

Поняття «інформація» сьогодні вживається дуже широко і різнобічно. Важко знайти таку область знань, де б воно не використовувалося. Обсяг наукових знань, за оцінкою фахівців, подвоюється кожні п'ять років. Що ж таке інформація? Інформація – це дані про людей, предмети, факти, події, явища і процеси незалежно від форми їхнього представлення. Відомо, що інформація може мати різну форму, зокрема, дані, закладені в комп'ютерах, листи, пам'ятні записи, досьє, формули, креслення, діаграми, моделі продукції і прототипи, дисертації, судові документи тощо. Як і будь-який продукт, інформація має споживачів, що потребують її, і тому володіє певними споживчими якостями, а також має і своїх власників або виробників.

Термін «інформаційна безпека» розглядається в різних контекстах, і може мати різне змістовне наповнення. Під інформаційною безпекою (далі – ІБ) слід розуміти захист інтересів суб'єктів інформаційних відносин. ІБ як об'єкт забезпечення органами внутрішніх справ – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що

використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації. Закон України «Про інформацію» закладає основи правового забезпечення всіх найважливіших компонентів інформаційної діяльності: інформації й інформаційних систем; суб'єктів – учасників інформаційних процесів; 3) правовідносин виробників – споживачів інформаційної продукції; 4) власників (власників, джерел) інформації – оброблювачів і споживачів на основі відносин власності при забезпеченні гарантій інтересів громадян і держави.

Наша увага повинна бути зосереджена на зберіганні, обробці і передачі інформації незалежно від того, на якій мові (українській або іншій) вона закодована, хто або що є її джерелом і яку психологічну дію вона спричиняє на людей. Тому термін «інформаційна безпека» використовуватиметься у вузькому сенсі, так, як це прийнято, наприклад, в англійській літературі.

Під ІБ ми розуміємо захищеність інформації та інфраструктури, що її підтримує, від випадкових або навмисних